

Vykopávky v roce 1833 na hradě u Velenic (okr. Česká Lípa)

Jaroslav Panáček

The Excavation of Velenice Castle (Česká Lípa district) in 1833

Abstract: According to an archival entry from 1833, two Velenice villagers conducted excavation at the castle near their village. The majority of finds consists of metal artefacts. The excavation site was later identified as Velenice 01, located approx. 500m northwest of the Church of Trinity in Velenice. The excavation had been conducted in the upper part of sloping promontory, where the foundation of an oblong building had been evident. The question remains what the original function of the site was since the absence of decent fortification does not indicate a fortified manor.

Keywords: castle – excavation – fortified manor – site function – Velenice

Městský kronikář Nového Boru Karl Würfel (1862–1945) byl v roce 1929 spoluzakladatelem městského muzea. Kromě soustředění mnoha sbírkových předmětů se Würfel svojí sběratelskou činností zasloužil i o zachránění množství archiválií včetně jejich opisů. Po vzniku Okresního archivu v Novém Boru v roce 1953 byly archiválie převzaty do fondů novoborského archivu a po jeho zrušení v roce 1960 přešly v roce 1961 do Okresního archivu v České Lípě, kde jsou uloženy dodnes (Sovadina 1997, 53–55, 102–110, 123).

Právě aktivitám Karla Würfela při sbírání starých písemností vděčíme za uchování množství archiválií a jejich opisů z Novoborska. Ve fondu Archivu města Nový Bor v dnešním Státním okresním archivu v České Lípě je tak pod inv. č. 1770 a názvem Würfelova sg. 1324 A uchován opis z archivu zámku Sloup, který podle poznámky zhotovil K. Würfel v roce 1938 ze zápisu hraběte Augusta Preysinga jun. Pod označením Heimatmuseum Haida, No. 1324, Mappe A, jsou pod č. 2 uvedeny „Ausgrabungen bei der alten Burg in Wellnitz 1833 u. deren früheren Besitzer 1514–1605“ (Vykopávky u starého hradu ve Velenicích 1833 a jeho dřívější majitelé 1514–1605). Pro jejich zajímavý obsah přinášíme celé znění i s českým překladem.

Původní znění opisu

Ausgrabungen beim Alten Schlosse in der Weiher bei Wellnitz 1833.

Bericht über dem, in der Strecke Wayer sich befindenden Schloßberge.

Beschreibung.

Bey dem Guth Schwoyka liegt dieß Schloß, welches durch die von Raub und Kleinhandel sich nährenden Großritter bewohnt wurde. Dieselben beraubten viele Caravanen und vergnügten sich mit der Jagd auf

Hirsche u. Bären. Einer der Großritter wurde von Wölfen zerrissen. Das Jahr darauf kamen die Schweden u. verbrannten das Schloß (nach 1618 ! 1633) bei Nacht u. Nebel mit Schwefel u. Pech. Wegen der durch das Verbrennen verschiedener Victualien entstandener über großer Hitze mußten die Schweden selbst die Flucht ergreifen. Das Schloß liegt im Walde Waihung auf einere Berge, der 124 Schuh höhe mißt (über der Umgebung). Das Schloß selbst ist 84 Schuh hoch, 30 Klafter lang u. 14 Klafter breit. Nebst 9 Wohnstuben und einigen Vorratskammern enthält dasselbe ein Gewölbe, welches 90 Schuh lang u. 12 Schuh breit ist; daselbst hatten die Ritter den größten Teil ihrer Vorräte. Das Schloß, welches gegen Morgen den schönsten Ausblick gewähret, war nach altgotischem Stil erbaut u. hatte mehrere Zugänge und Höhlen, worin die räuberischen Victualien verwahrt wurden. (Soll wohl heißen „die geraubten Victualien.“) Wfl.

Am 13. März 1833 faßten die Wellnitzer Franz Wieden aus N. 16 und Heller aus N. 54, ersterer durch einen früher gehabten Trauen, woran wahrscheinlich die oben angeführte Beschreibung des Schloßberges, die aus Huttners Beschreibung der berühmtesten Schlösser im 17. Jahrhundert, Seite 2021 ausgezogen serze (?) soll, um die derselbe, von einen so genannten Landreisenden erhalten zu haben vorgibt, letzterer aber durch die Hoffnung auf Sachen von Werte zu kommen bewogen, den Entschluß, hier Nachgrabungen zu halten.

Ohne sich früher besprochen zu haben, trafen beide erst am oben bemerkten Tage auf der Stätte des ehemaligen Schlosses zusammen und verbunden sich daselbst zum gemeinschaftlichen Zweck. Da dies aber gegen ihren Vorsatz u. Wunsch schon am 2. Tage im Dorfe bekannt wurde, so sahen sich dieselben aus Furcht vor der Strafe genötigt, sich beim diesherschhaftl. direktorial Amte die Erlaubnis zum graben zu erlitten, was nach Besichtigung des Lokales bewilligt wurde.

Der Erfolg war, daß am 14. folgende Sachen gefunden wurden:

Eine Kette mit Halsschelle, die Spitze eines Pfeiles, eine Scheere in Form einer Schafscheere, aber doch kleiner war, noch mehrere andere Kleinigkeiten als Hägel, Haspen u. s. w.

Am 15. März fand war eine eiserne Sturmhaube, zwei Sichel, eine Pflugschar, eine schwarzlackierte, sonst gebogene Platte aus Kupfer, eine Maultrommel, woran aber die Zunge fehlte u. ein Stück Metall, ähnlich dem Wismuth.

Am 16./3. Zwei Sporenn, die Spitze einer Lanze, so auch zwei Pfeile nebst einem Hufeisen u. einer rodehaue.

Am 18./3. einen Steigbügel, einen Sporn, einen eisernen Biegel mit zwei Ringen, an einem Ring hieng ein Stück Kette. Dieß konnte vielleicht als Kapzaum gedient haben. Dann etwas geschmolzenes Erz, eine den Streitäxten ähnliche Hacke u. einen ziemlichen Vorrat verkohlten Kornns u. Erbsen.

Am 19./3. Einen zwar ziemlich breiten, aber nicht hohen kupfernen Kessel nebst einem großen Schöpflöffel aus Eisen, /:der Kessel gleicht unsern jetzigen Feldkesseln:/ dann einen Steigbiegel u. auch ein kleiner Vorlegeschloß.

Vom 20. bis 26./3. wurde ohne großen Erfolg gegraben, teils durch die Feiertage u. schlechtes Wetter verhindert.

27./3. Nachmittags 2 Türbänder gefunden.

28./3. Eine ziemlich große Lanzenspitze, die hälfte eines Bogenbiegels nebst anderen unbedeutenden Eisenteilen.

29./3. Zwei Türbänder

30./3. Eine von den früher gefunden, in der Form verschiedene Pfeilspitze.

1./4. Eine kleine ovale Hacke, nach Art derjenigen, welche zum Behacken der Pflanzen gebraucht werden. Diese wurde aber nicht auf dem Schloßberge selbst, sondern in dem darangränzenden sogenannten Maisengrunde gefunden, von welchem die Sage ist, daß daselbst ein vom Schloß führende unterirdischer Ausgang seze soll.

2./4. Ein Türschloß nebst anderen Kleinigkeiten.

Alle bisher gefundenen Sachen wurden gröstenteils im oberen Teile des ehemaligen Schlosses ausgegraben. Man fährt fort, den Schutt von der schon gefundenen Grundmauern, so wie auch aus dem

Innern derselben zu räumen. Von der Dorfseite wird ein Schacht gegraben, um wo möglich unter dem Gemäuer auf Keller oder Gewölbe zu kommen.

Schwoyka, am 3. April 1833.

V. Kalfusch ?

Forstschreiber.

Weitere Nachrichten über diese Burg u. Welnitz.

1595 Stand in Wellnitz bereits die obere Mühle gegen Zwitte zu.

1633 Wurde Georg Schille, Richter in Wellnitz (am Pappelwege von der Burg ins Dorf heran) von der Schweden erschossen.

Edelleute in Wellnitz u. Besitzer der Burg waren

Georg Koppritz 1514, Kaspar von Görsdorf 1577–1602

Daniel Schatzowsky 1605.

Dieser letztere hatte vorher ein Bauerngut in Lindenau.

N. 127 u. 128, sowie N. 97.

Zuletzt war er Beamter der Grafen Berka von

Dauba u. Leipa.

Český překlad

Vykopávky u Starého zámku ve Výrově u Velenic 1833.

Zpráva o Zámeckém vrchu nalézajícím se v trati Výrov.

Popis.

U statku Svojkov leží zámek, který byl obýván velkorytířem živícím se loupením a drobným obchodem. Ten oloupil mnoho karavan a bavil se lovem jelenů a medvědů. Jeden z velkorytířů byl roztrhán vlky. Rok poté přišli Švédové a zámek (po 1618 ! 1633) za noci a mlhy vypálili sirou a smůlou. Kvůli nadměrnému vedru z různých spálených potravin museli se i samotní Švédové dát na útěk. Zámek leží v lese Výrově na vrchu, který měří na výšku 124 stop (nad okolím). Samotný zámek je 84 stop vysoký, 30 sáhů dlouhý a 14 sáhů široký. Kromě 9 obytných místností a několika spíží obsahuje také sklepení 90 stop dlouhé a 12 stop široké. V něm měli rytíři velkou část svých zásob. Zámek, který poskytuje k východu nejkrásnější výhled, byl postaven ve starogotickém slohu a měl mnohé přístupy a jeskyně, v nichž byly loupežnické potraviny uchovávány. (Snad má být spíše „uloupené potraviny“.) Wfl (tj. Würfel).

Dne 13. března 1833 pojali veleničtí Franz Wieden z čísla 16 a Heller z čísla 54, první z nich na základě svého dřívějšího snu a pravděpodobně na základě shora uvedeného popisu Zámeckého vrchu, vyňatého z Huttnerova popisu nejproslulejších zámků v 17. století, str. 2021, a poslední z nich v naději na nalezení cenných věcí, rozhodnutí zahájit zde kopání.

Aniž to dříve projednali, sešli se oba shora uvedeného dne na místě bývalého zámku a spojili se ke společnému účelu. Když to ale proti jejich úmyslu a přání vešlo již druhého dne ve vsi ve známost, uznali z obavy před trestem za nutné požádat u zdejšího vrchnostenského ředitelského úřadu o povolení ke kopání, které jim po prohlídce místa bylo uděleno.

Výsledkem bylo nalezení 14 následujících věcí:

řetěz se zvonkem na krk, hrot šípu, nůžky v podobě ovčáckých nůžek, ale menších, dále mnohé další drobnosti jako hřebíky, skoby atd.

Dne 15. března byl nalezen železný šišák, dva srpy, radlice pluhu, černě lakovaná prohnutá měděná deska, brnkačka (brumle), v níž ale jazýček chyběl, a kus kovu podobný bismutu.

Dne 16./3. dvě ostruhy, hrot kopí, také dva šípy kromě jedné podkovy a jedné motyky

Dne 18./3. jeden třmen, jedna ostruha, železný oblouk se dvěma kroužky, z nichž na jednom visel kus řetězu. To mohlo snad sloužit jako udidlo. Dále něco rozdrčené rudy, sekyra podobná bojové sekyře a slušná zásoba zuhelnatělého zrní a hrachu.

Dne 19./3. jeden dosti široký, ale nevysoký měděný kotel spolu s velkou železnou naběračkou (kotel

podobný našemu současnému polnímu kotli), dále jeden třmen a také jeden malý visací zámek.

Od 20. do 26./3. bylo kopáno bez úspěchu, částečně kvůli svátkům i špatnému počasí.

27./3. odpoledne nalezeny 2 dveřní závěsy.

28./3. jeden dosti velký hrot kopí, polovina třmenu kuše spolu s jinými nedůležitými železnými díly.

29./3. dva dveřní závěsy.

30./3. jeden z dřívě nalezených, ve tvaru různých hrotů šípů.

1./4. jedna malá oválná motyka, podobného druhu, jaká se používá k okopávání rostlin. Ta byla ale nalezena nikoliv na Zámeckém vrchu, nýbrž v s ním sousedícím takzvaném Kukuřičném (Myším, Sýkořím?) dole (Maisengrund), o němž existuje pověst, že tam ústí ze zámku podzemní východ.

2./4. jeden dveřní zámek spolu s jinými maličkostmi.

Všechny dosud nalezené věci byly vykopány z velké části v horní části bývalého zámku. Pokračuje se v odklizení suti z již odkrytých základových zdí, stejně jako z jejich vnitřku. Ze strany vesnice je vykopána šachta, aby bylo možno se dostat pod zdivo do sklepení.

Svojkov, dne 3. dubna 1833.

V. Kalfusch ?
lesnický písař

Další zprávy o tomto hradě a Velenicích.

1595 stával již ve Velenicích horní mlýn směrem ke Svitavě.

1633 byl Georg Schille, rychtář ve Velenicích (v Topolové aleji z hradu do vsi) zastřelen Švédy Šlechtici ve Velenicích a majitelé hradu byli Georg Koppritz 1514, Kaspar von Görzdorf 1577–1602 Daniel Schatzowsky 1605.

Tento poslední měl předtím selský statek v Lindavě č. 127 a 128, stejně jako č. 97.

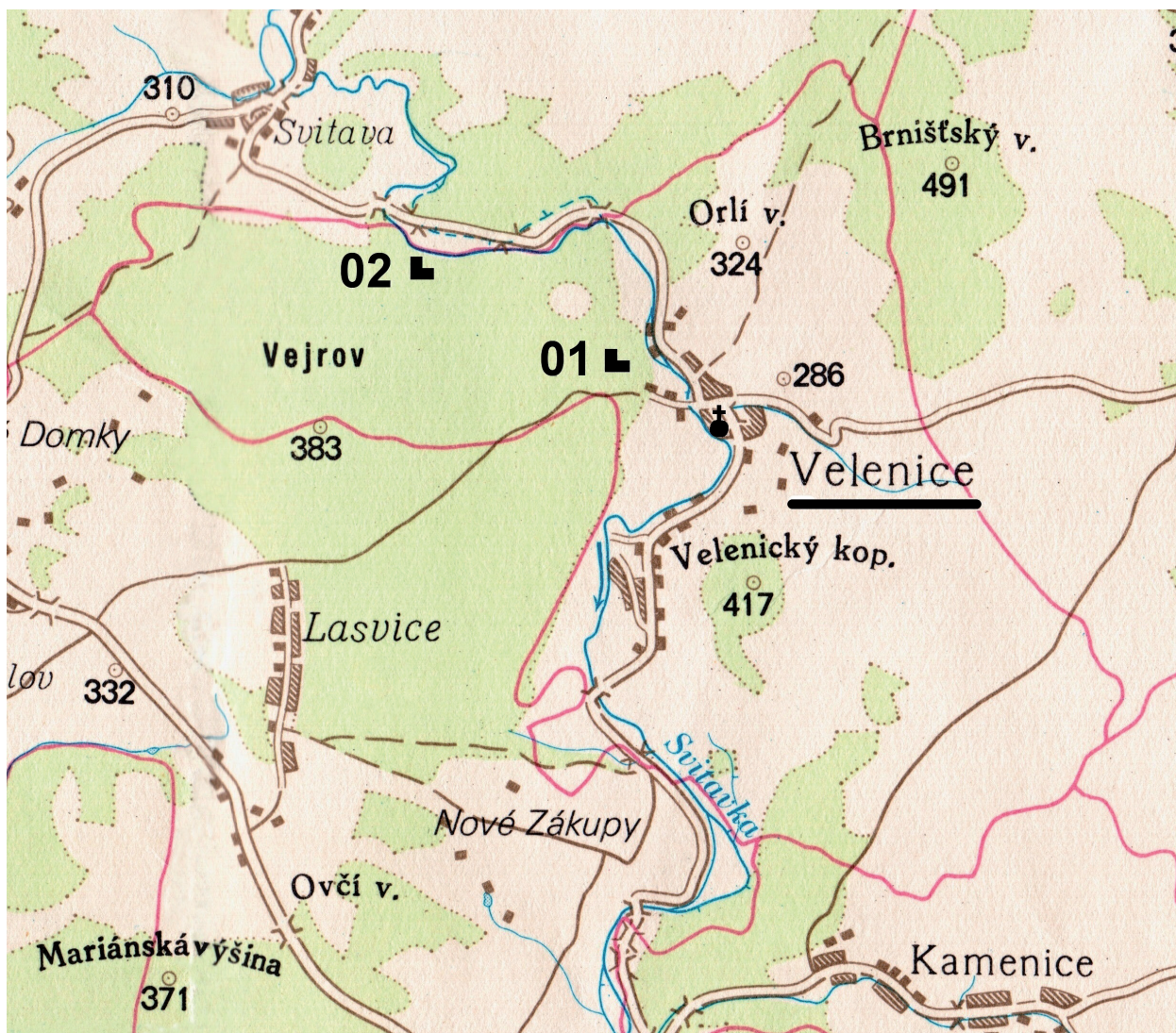
Nakonec byl úředníkem hraběte Berky z Dubé a Lipé.

Lokalizace místa vykopávek a nálezy

Nepochybně zajímavá zpráva asi o nejstarším „archeologickém výzkumu“ hradu na Českolipsku přináší několik otázek. V první řadě se nabízí otázka, o který hrad se jedná. Les a trať Výrov (něm. Weiher) západně od Velenic leží na katastru Velenic a spolu s nimi byl součástí panství Sloup. V tomto lese se však nalézají dvě hradní lokality (obr. 1). První v blízkosti Velenic, asi 500 m severozápadně od kostela Nejsvětější Trojice, označovaná Velenice 01, a druhá s názvem Velenice 02, asi 1,5 km od kostela stejným směrem na skalách proti bývalé zrcadlárně (Gabriel – Panáček 2000, 142–143, 144–145). Obě polohy byly v minulosti nazývány Schloßberg, tj. Zámecký vrch. Přesto se o lokalitě Velenice 02 jako o panském sídle nikde v literatuře nepsalo a byla objevena až v roce 1986 (Gabriel – Panáček 1987). Relikty v jejím předpolí, dokládající existenci vesnice nazývané snad Výrov (něm. Weiher), však byly známy již v roce 1884 a zpráva o nich byla publikována v roce 1933 (Würfel 1933, 98). Morfologie lokality Velenice 02 navíc naprosto neodpovídá popisu místa vykopávek. Spojení vykopávek v roce 1833 na hradě u Velenic s lokalitou Velenice 01 dále potvrzuje i poloha místa vykopávek, z nichž je podle popisu „k východu nejkrásnější výhled“, což se o lokalitě Velenice 02 říci nedá. Přesně to odpovídá současnému stavu lokality Velenice 01, neboť celá ostrožna obrácená k východu je dnes (2016) odlesněna a poskytuje odtud tímto směrem opravdu pěkný pohled na vesnici, kostel a Velenický vrch v pozadí.

Druhá otázka je spojena s popisem Zámeckého vrchu, z něhož aktéři vykopávek čerpali své informace. Podle zápisu vycházeli z jakéhosi „Huttnerova popisu nejproslulejších zámků v 17. století“. Žádný zdroj informace, který by odpovídal této charakteristice, se však nepodařilo identifikovat, a zůstává nám tak utajen.

Obr. 1. Katastr Velenic s vyznačenými lokalitami Velenice 01 a Velenice 02. Kresba autor. – Abb. 1. Gemarkung Velenice mit markierten Stätten Velenice 01 und Velenice 02. Zeichnung Autor.

Třetím problémem je rozsah popisované lokality. Množství obytných místností a rozsah sklepů se nesrovnává s tím, co na lokalitě nalzáme v současnosti. Zdá se však, že tento rozdíl můžeme přičíst na vrub jak zde prováděným vykopávkám, tak zubu času. Při zaměřování lokality Velenice 01 v roce 1987 (Gabriel – Panáček 2000, 143) zde byla nalezena pouze jedna zděná stavba. Literatura zde však v minulosti hovoří o dvou stavbách. Amand Paudler v roce 1892 mluví o tom, že jeden objekt má rozměry asi 8–9×14 m a tloušťku stěn asi $\frac{3}{4}$ m za příkopem, a o něco dále o tom, že druhý objekt má rozměry asi 6×6 m, tloušťku stěn 1½ m a výšku 3–4 m (Paudler 1892, 244). Podobně mluví o 15–20 let později F. Hantschel (1907, 398; 1911, 1003) o „3–4 m hohes Mauerwerk von zwei Gebäuden“, tj. o 3–4 m vysokém zdivu dvou budov. Ten také říká, že zbytky zdí byly odhaleny vykopávkami v roce 1834 (!) a 1858. Také A. Sedláček (1923, 194) píše o „základních zdech obdél-ného stavení hned za příkopem a něco dále a níže spodku čtverhranaté věže“. Jeho popis je však podle poznámky 3 založen na článku A. Paudlera z roku 1892.

Je tedy zřejmé, že existenci pouze jednoho zděného objektu při zaměřování v roce 1987 můžeme přičíst pravděpodobně hlavně zemním pracem při vykopávkách v letech 1833 a 1858 a zarovnávání

Obr. 2. Velenice. Pohled přes zbytky věžové stavby směrem k severozápadu na převýšenou první část lokality. Foto autor 2016. – **Abb. 2.** *Blick Richtung Nordwesten über die Reste des Turmgebäudes auf den höher gelegenen ersten Teil der Anlage.* Foto Autor 2016.

terénu po nich. Jak dokládá zápis, výkopy se soustředily „v horní části bývalého zámku“. Při průzkumu a zaměřování v roce 1987 byly již na plošině za příkopem zjištěny pouze nerovnosti a deprese spolu s množstvím mazanice, které dokládaly existenci jakési roubené či hrázděné stavby. Dnes je tato část odlesněné lokality pokryta hustým porostem kapradí, který znemožňuje poznání morfologie terénu (obr. 2). Sklípek, přístupný dlouhou šjí (obr. 3) a směřující k severozápadu pod zmíněný objekt, je ve své poslední části zanesen listím. Z druhého objektu směrem k jihovýchodu (obr. 4) již dnes zůstávají pouze rozpadající se zdi vysoké od 0,5 do 2 m a v okolí je možné nalézt množství propálené mazanice, která svědčí pravděpodobně o zániku roubené či hrázděné nástavby požárem. Pouze archeologický výzkum by tak mohl potvrdit existenci prvního objektu za „příkopem“ a objasnit skutečnou podobu sídla.

Je zřejmé, že nálezy v roce 1833 zajímaly především kovové předměty, které většinou v podobě militarií ve výčtu převažují. O keramice, případně dalších jiných nálezích, se popis nezmiňuje. Ostatně, jak sami uvádějí, byli výkopci vedeni snahou nalézt „cenné věci“ a za ně střepy keramických nádob zcela jistě nepokládali. Zpráva o těchto vykopávkách je tak pouze zajímavým dokladem o nejspíše nejstarším známém „výzkumu“ hradu na Českolipsku.

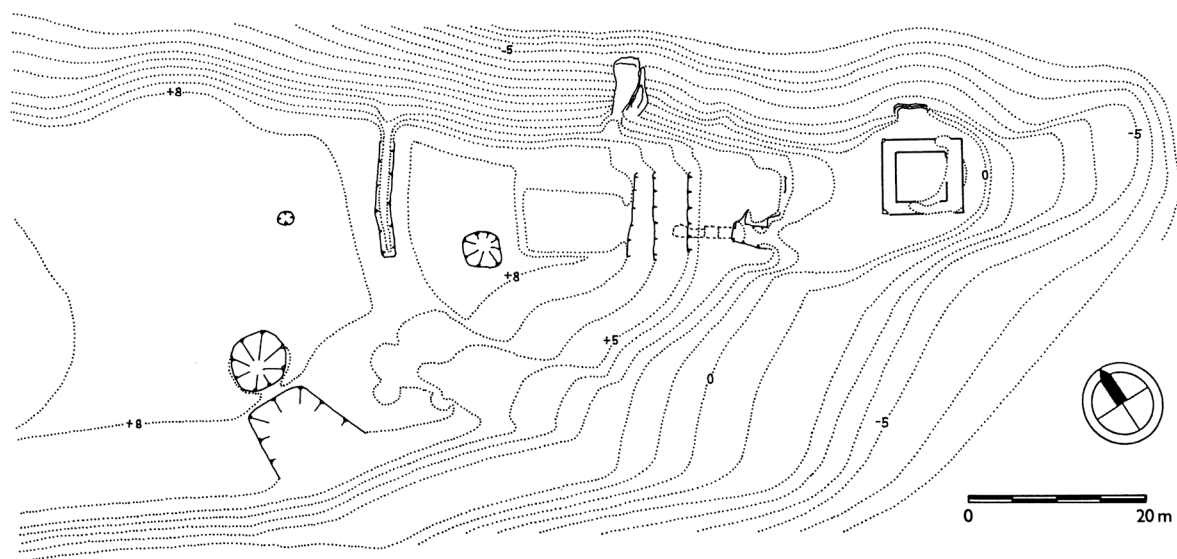

Obr. 3. Velenice. Vchod do vstupní šíje sklípku pod přední částí lokality. Foto autor 2016. – Abb. 3. Eingang in den Durchgang zum Keller unter dem vorderen Teil der Anlage. Foto Autor 2016.

Obr. 4. Velenice. Pohled k jihovýchodu na torzo věžové stavby, v pozadí ves Velenice s kostelem. Foto autor 2016. – *Abb. 4.* Blick Richtung Südosten auf den Torso des Turmgebäudes, im Hintergrund das Dorf Velenice mit Kirche. Foto Autor 2016.

Obr. 5. Velenice. Zaměření lokality Velenice 01 z roku 1987 (Gabriel – Panáček 2000, 143). – *Abb. 5.* Vermessung der Stätte Velenice 01 aus dem Jahr 1987 (Gabriel - Panáček 2000, 143).

Je to však hrad?

Zdá se, že na lokalitě stávaly opravdu nejméně dva objekty (obr. 5). Nenalzáme zde však pozůstatky opevnění, a to ani na přístupové straně od severozápadu po ostrožně, ani na jejích bocích. Severovýchodní a jihozápadní úbočí ostrožny sice svou strmostí poskytují jistý stupeň ochrany, to se však nedá říci o jejím jihovýchodním úbočí. Žádné známky posílení ochrany zde nenalzáme. Mohlo by se namítnout, že zde mohlo být opevnění dřevěné či dřevohlinité, po němž se žádné nadzemní relikty nezachovaly. Hlavním argumentem proti chápání lokality jako opevněného sídla je však absence příkopu, který by přeťal ostrožnu a byl by hlavním obranným prvkem sídla. Za jeho pozůstatek můžeme těžko považovat necelé dva metry širokou spáru, která protíná pouze polovinu šířky ostrožny a nese známky jen sporadických úprav přisekáním či lámáním.

Proti možnosti považovat lokalitu za opevněné sídlo s nedokončeným opevněním hovoří množství nálezů učiněných při vykopávkách v roce 1833 a ani opakované povrchové sběry v nedávné době nepřinesly větší množství klasifikovatelné keramiky.¹ Absence jejího možného datování také znemožňuje spojení lokality s některou ze známých písemných zpráv z období od 2. poloviny 14. do začátku 17. století (Gabriel – Panáček 2000, 24). Zdá se, že proti variantě vesnického sídla či například větrného mlýna na místě věžové stavby nebo vesnického refugia zde svědčí množství nalezených militarií. Snad někdy budoucnost umožní poznat lépe podobu a funkci této opomíjené lokality.

Poznámky

¹⁾ Během přípravy článku do tisku po jeho odeslání redakci byly získány nové informace. Podle toho, co ústně sdělil vedoucí historického oddělení Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě PhDr. Vladimír Peša autorovi, našli začátkem května 2017 zaměstnanci archeologického pracoviště tohoto muzea při povrchovém sběru na lokalitě nečetný soubor (cca 10 ks) keramických fragmentů, předběžně datovaných do 14. století až novověku.

Literatura a prameny

- Gabriel, F. – Panáček, J. 1987: Hrad u Velenic, k. ú. Velenice, o. Česká Lípa, Ročenka Klubu Augusta Sedláčka 1987, 20–24.
- Gabriel, F. – Panáček, J. 2000: Hrady okresu Česká Lípa – *Resumé*. Praha.
- Hantschel, F. 1907: Nordböhmischer Touristen Führer. B.-Leipa.
- Hantschel, F. 1911: Heimatkunde des politischen Bezirkes B.-Leipa. B.-Leipa.
- Paudler, A. 1892: Der Wellnitzer Schlossberg, Mitteilungen des Nordböhmisches Excursions-Clubs 15, 244–245.
- Sedláček, A. 1923: Hrady, zámky a tvrže království Českého 14. Litoměřicko a Žatecko. Praha.
- Sovadina, M. 1997: Dějiny Okresního archivu Česká Lípa. Ústí nad Labem.
- Würfel, K. 1933: Forschungen in der Weiher, Mitteilungen des Nordböhmisches Vereines für Heimatforschung und Wanderpflege 56, 95–99.

Jaroslav Panáček: Ausgrabungen an der Burg bei Velenice (Bezirk Česká Lípa) aus dem Jahr 1833

Im März und April des Jahres 1833 führten zwei Dorfbewohner aus Velenice Ausgrabungen an einer „Burg“ unweit ihrer Gemeinde durch, um „wertvolle Dinge zu finden“. Ein Bericht über ihre Unternehmung

ist im Archiv des Schlosses Sloup erhalten. Dieser ist dank dem Stadtschreiber aus Nový Bor und Gründer des Stadtmuseums Karl Würfel (1862–1945) als Abschrift in der Sammlung des Archivs der Stadt Nový Bor im heutigen Staatlichen Bezirksarchiv (Státní okresní archiv) in Česká Lípa unter der Inventarnummer 1770 erhalten. Den größten Teil der im Bericht erwähnten Funde bilden Eisengegenstände (Militaria, Landwirtschaftsgeräte und Teile von Wirtschaftsanlagen). Die Stelle, an der die Finder ihre Ausgrabungen durchführten, wurde als Velenice 01 identifiziert, welche ungefähr 500 m nordwestlich der Kirche der Heiligen Dreifaltigkeit in Velenice liegt (Gabriel – Panáček 2000, 142–143). Die Ausgrabungen wurden im oberen Teil eines abfallenden Felssporns durchgeführt, wo damals noch das Fundament eines rechteckigen Gebäudes erkennbar war (Paudler 1892, 244). Vermutlich als Folge dieser Ausgrabungen wurden bei der Vermessung der Stätte im Jahr 1987 keine oberirdischen Relikte dieses Objekts gefunden. Im unteren Teil der Stätte steht südöstlich des Objekts bis heute das bröckelnde Mauerwerk eines turmartigen Gebäudes. An beiden genannten Stellen kann viel Hüttenlehm gefunden werden, was darauf hindeutet, dass die dortigen Block- oder Fachwerkgebäude bei einem Brand zerstört wurden. Bei wiederholten Sammelaktionen konnten jedoch nur sehr kleine Mengen an Keramik gefunden werden, leider nur kleine Scherben und keine Ränder, die eine Datierung ermöglichen würden. Es ist offen, welchem Zweck die untersuchte Stätte diente. Ein angedeuteter, jedoch nicht fertiggestellter Graben und das Fehlen weiterer Befestigungsspuren deuten eher nicht auf einen befestigten Sitz hin. Eventuell kann in Erwägung gezogen werden, dass es sich nur um einen unbefestigten Dorfsitz oder einen Zufluchtsort handelte. Hiergegen spricht jedoch die Menge gefundener Militaria. Eine Klärung dieser Frage bleibt daher die Aufgabe zukünftiger Forschungen.